

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Олександр Ямковий,

кандидат педагогічних наук, молодший науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ, Україна
<https://orsid.org/0000-0001-6919-3515>

Анотація. У забезпеченні якісних результатів професійної підготовки майбутніх фахівців особлива роль належить викладачеві, його професійній компетентності, яка поєднує професійні знання, уміння фахівця високої кваліфікації у певній галузі та майстерність педагогічної діяльності. Зважаючи на це, визначено принципи та сучасні форми і види розвитку професійної компетентності викладачів закладів фахової передвищої освіти.

Ключові слова: професійна компетентність, розвиток професійних компетентностей, підвищення кваліфікації.

DEVELOPMENT OF THE TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE AS A FACTOR OF IMPROVING THE QUALITY OF VOCATIONAL HIGHER EDUCATION

Oleksandr Yamkovyi,

candidate of Pedagogical Sciences, junior researcher of laboratory of scientific and methodological support of specialist training in colleges and technical schools of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. In ensuring quality results of professional training of future specialists, a special role belongs to the teacher, his professional competence, which combines professional knowledge, the ability of a highly qualified specialist in a certain field and mastery of pedagogical activity. Taking this into account, the principles and modern forms and types of development of professional competence of teachers of vocational of higher education institutions.

Keywords: professional competence, development of professional competences, advanced training.

У контексті забезпечення якості фахової передвищої освіти підвищуються вимоги і до викладача, його професійних та особистісних якостей. Зокрема Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту» та інші нормативні акти наголошують на необхідності постійного вдосконалення професійного рівня і майстерності педагогічних працівників. Тому проблема розвитку професійної компетентності педагогів закладів освіти, зокрема викладачів коледжів, набуває особливої актуальності у сучасних умовах реформування освітньої галузі. Питанням розвитку професійної компетентності педагогів присвячені роботи Н. Бібік, Л. Карпової,

О. Локшиної, А. Маркової, Л. Мітіної, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, І. Прокопенко, С. Ракова, І. Родигіної, О. Савченко, Г. Тарасенко, С. Трубачевої, А. Хуторського, М. Чошанова, В. Шахова та ін.

Загальноприйнятою характеристикою професійної діяльності викладача є професійно-педагогічна компетентність, що розглядається дослідниками як інтегративне особистісне утворення, що ґрунтується на професійних та педагогічних знаннях, уміннях і досвіді, професійно значущих особистісних якостях та забезпечує успішність виконання викладацьких функцій у стандартних і нестандартних умовах (Деміденко, 2018, с. 6). Відзначимо, що до змісту професійної компетентності науковці включають знання предмета, методики його викладання, педагогіки й психології та рівень розвитку професійної самосвідомості, індивідуально-типові особливості й професійно значущі якості (Зязюн, 2008, с. 34). Професійна компетентність викладача є необхідною умовою результативного виконання функціональних обов'язків, інноваційних підходів до організації освітнього процесу та формування особистості здобувача освіти. Професійна компетентність викладача потребує постійного розвитку й удосконалення. У Законі України «Про освіту» зазначено, що педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників має сприяти безперервному розвитку рівня їхньої професійної компетентності та підвищенню здатностей для забезпечення надання студентам якісної освіти.

Основними шляхами підвищення професійної компетентності педагогів є: *формування методичного середовища, або професійна взаємодія з колегами* (участь у колективних і групових інноваційних формах методичної роботи: співпраця у творчих групах, дослідницькій діяльності, організація консультативно-методичних груп, педагогічних або психологічних тренінгів, участь у методичних фестивалях, панорамах, презентаціях, методичних дискусіях, аукціонах, педагогічних консиліумах, ділових, рольових іграх, дебатах, методичних мостах, освітянських вечорах, підготовка й видання друкованих видань); *формування гнучкої системи безперервної освіти педагога* (інноваційний підхід до вдосконалення рівня професійної компетентності як у атестаційний, так і в міжатестаційний період; самоосвітня діяльність, саморозвиток, пошук шляхів професійної самореалізації, здійснення безперервного навчання; складання плану вдосконалення професійної компетентності; цілеспрямована систематична робота над методичною темою; збір та укладання творчого портфоліо вчителя (викладача); самовиховання, удосконалення методів, прийомів і форм навчально-виховної взаємодії зі студентами; формування індивідуально-творчого стилю роботи; рефлексія власної діяльності); *створення інформаційно-навчального простору з рівноправним доступом всіх педагогів до інформаційно-навчальних ресурсів* (бібліотека, інтернет, медіа- та відеотека педагогічного досвіду, реєстр програмних педагогічних

засобів навчання); *готовність до інноваційної діяльності, пріоритет навчальних технологій* (апробація сучасних науково-методичних концепцій, упровадження освітніх продуктивних технологій навчання й виховання; переведення освітнього процесу на технологічний рівень (тобто попереднього проєктування навчання з урахуванням дидактичних цілей і заданого рівня засвоєння); забезпечення методичного супроводу освітнього процесу (розроблення авторських програм, спеціальних і факультативних курсів); системне використання інтегративного підходу (міжпредметних зв'язків і міжпредметної інтеграції) (Молнар, 2018, с. 231-232).

Розглянувши шляхи розвитку професійних компетентностей викладача, зазначимо основні принципи розвитку професійних компетентностей педагога, а саме: *принцип обов'язковості* (постійний і систематичний розвиток своїх компетентностей є необхідною умовою і вимогою законодавства щодо професійної діяльності педагога); *принцип відкритості* (усі форми, види розвитку професійних компетентностей, зокрема підвищення кваліфікації є відкритими і доступними для будь-якого викладача; забезпечується це, передусім, через інформування на офіційних веб-сайтах надавачів послуг); *принцип вільного вибор* (викладач чи вчитель має право вільно обирати час, форму, вид, за якими відбудеться розвиток професійних компетентностей); *принцип систематичності* (розвиток професійних компетентностей викладача має відбуватися систематично, зокрема через щорічне підвищення кваліфікації) (Мотуз, 2020, с. 174-175). Важливою ознакою професійної компетентності викладача є його здатність використовувати певні форми, методи навчання і виховання студентів, виявляючи своє особисте ставлення до кожного студента. Показником професіоналізму викладача є вміння налагоджувати контакт зі студентами, правильно оцінювати їхню поведінку, вибирати таку систему навчально-виховних засобів і прийомів, яка найбільше відповідає їхнім індивідуальним особливостям. Отже, особистісний і професійний розвиток є чи не найважливішим аспектом професії педагога. А сформована професійна компетентність викладача як складна взаємодія професійних і особистісних характеристик забезпечує сучасний рівень якості освіти.

Список посилань

Деміденко, В. В. (2018). *Розвиток професійно-педагогічної компетентності викладачів у системі науково-методичної роботи коледжу*. [Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук, Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»].

Зязюн, І. А., Крамущенко, Л. В., Кривонос, І. Ф. та ін. (2008). *Педагогічна майстерність: підручник*. Київ: СПД Богданова А. М.

Молнар, Т. (2015). Формування особистості вчителя: компетентнісний вимір. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*, 53, 229-233.

Мотуз, Т. В. (2020). Розвиток професійних компетентностей вчителя в умовах реформування системи загальної середньої освіти. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки*, 12, 166-179.